

1476.II. Materiały
dotyczące kościoła
prawosławnego w
Rzeczypospolitej 1765 –
1768...S. 15

N^o Inv. 1476.

Oratio ad Stanislaum Augustum Regem Poloniarum in Religiosis causa ab Georgio Kromski Episcopo Altili Kupiel Polonus graeco unta Warszawa 22 July 1765. Anno 1476

Imprimis Rex Serenissime
(Clementissime

Vinctus catenis gentium Doctor Paulus beatum se prole
dicit quod Regem Agrippam verum subiectu suarum
non igitur tractus fuerit, v. quante nos, qui in iustis
consuetudinibus nostris catenas, longa annorum serie cogimus
habere, vti oportet nunc predicare oportet, quod et
etiam et sumum arbitrium, non modo scientia verum
omnium adeoq; et virtutis, sed et virtutum quo vis gene
re instructissimum tractu sumus, non est hic opus pro
vida oratione qua nos purgemus, indignosq; qui talia
patiamur, demeritimus, non enim te lalet Rex Serenissime
ut maiores nostros, ita nos quoq; posteros, adversus libertate
quam Poliam, adversus Augustissimos Reges criminis, nihil
unquam admittit, imo fidelitatem utriusq; corpori, et Capite
tissimum vel sanguinis pignori contestari eam pro, ma
verum nostrorum capere sumus. Unicum quod nobis cri
mini vestitur, est Religio nostra, atq; hec ipsa quoq; man
captiva dicitur meruit, tunc majestati plarium est Christiana
in est cum Romano Catholica in ijs que salutis funda mentum
suis et medium concernunt optime, videret, in quibus
cedit, sunt vel adia phora, vel hominum placita, nos in
his discederet, nisi consentit ductum sequeretur, et ta
men veris hec et Christiana Charitate facile supplenda ppe
ra miserabile dicit, quem horendam prodigiosamq; unius
et insubtilis illius summe et fuit delacerationem, Christi
am, a Christianis preminuer, et fideles a fidelibus plusquam
infidelis dividamur, excluduntur nobis Ceteris, ubi dicitur
continuo laudatur, patent autem, et minores sunt In dicitur
Synagoga dicit non continere despicitur quod placita hu
morum

hominum alteram Dei Legem interpretari, et terram Caelo
miscere non audemus, Schismatici, Heretici, Apostatae audiamus,
quod conscientiae in te obloqui exhorremus, Careribus, vir-
gis ferro signis ad iudicamur, si tanta profecto, meruimus
cur Casimirus magnus Poloniarum Rex ille gloriosissimus, ad-
iuncta Russia Poloniarum, etiam Religionem Iulio Russicam Re-
manens Catholicam adiunxit, non ut servam Dominum, sed ut li-
beram, et solam ipsorum iuribus et immunitatibus utriusque im-
perialibus quondam, cur potissimum ille Rex Ingentio leti-
m hereticos et Prophanos provolantes rigida Lex Religionis
nostrae Labem, Adversos minime adpersit, cur scilicet
illius radiis novissima prope Sigismundus Augustus Pi-
vilegijs suis velut solis radijs viri dignissime deponit reli-
gionem nostram nomini vel adsumas dignitates obsequi vi-
am, cur Illustrissimus quidem Sclavi Stratus una cum suis
Antesignanis, Episcopis Romano Catholicis viris, et prudentia
et pietate ornatissimis eadem Privilegia, suis Suffragijs sine
omni salva hoc est integerrime approbarunt, cur Denique Anti-
quior nobilissimus Equestris ordo, cui pro solo Religione, gloriose
adfectionem Evangelicam stringere non erat, non contra gla-
rios pugnae nostrae si quid nos adversus Evangelicam doctrinam
sentiret conserit, adrogat. huiusmodi et talis plura invidentiae nostrae
antiqua indita sibi ex parte Rex servissime proinde vel sola tua
haec scientia nos nostram causam desperare haud permittit, quo-
nus vero ille virtutum qui te circumstat etiam bene sperant.
isabet, est apud te pro parte Romano Catholicae Fidei, sed ille Con-
latus et plerumque hinc inde, est studium propagandae Religionis,
sed modice Apostolicis, sed non faveat hypocrisis neque Sacri-
legi quibus est singularis in solis fidei amor, sed qui Communi-
caverit in omnes tuos subditos Clementer permittit, sapientia ac
justitia bellissime temperatus. Eandem itaque nos esse oportet,
si vel cogitatione commiseremus te tantum Regem prohibitis, et
omnis ac sapienter presidiis Regi Agrippae concepimus. Ne-
que inquam a virtutibus alienissimum qui duxerit Iulium Cae-
sarem suo liberandum pronuntia vit, imo cum Agrippae Rex
superiorem habuit Caesarem, tu nobis et Rex, et Caesar a Deo Con-
stitutus, plane Confidimus te prosumma tua auctoritate pro nobis
conscientiarum nostris

Consuetudinibus nostris in pristinam libertatem restitueris elemosinam
 tiprice promittaturum, quod dum provalenti ad plantas tuas
 erudi regamus, oramus etiam Regem Regum, ut Regem huius
 gloriosissimum quod non nisi beatissimo hoc est omnium opti-
 mo. Comfertur, stabiliat, in manu tua quam diutissime, faciat
 ut quemadmodum omnes Praedecessores tuos Reges Poloniarum et
 maximam letitiam pro te viderem superasti, ita eodem pro-
 spinitate, vram gerendam magnitudine viderem, tunc dicitur
 nitate superos. Alteram causam nostram commendat tunc Re-
 giae maiestate, summis totius Imperii Imperatitid, ut:
 singularis Religionis nostrae Patrum per litens sua ~~causam~~
 caesaree matris augustissimas quas tunc Regie matris du-
 plex offero.

Uwagi p. Turkiewicz a Oficjalnie protence atony
 Strachydzka kuwa Ostrozkiego in materia li:
 niemis 1760 na przesane w Warszawie

Uwaga pierwsza nad pierwszym krokiem Zadany, rozmy-
 wstow z Niemcami w granicach Samotwa tego mie-
 sika ja jermi wzgladom ponuzmieniach, y gdy mu-
 zna bycie pogrudzenia w duntach Religij, ktora u-
 waga sposob traktowania bospieczny, y nie podoy raf-
 ny radzi.

Dwuzaka niezgoda miedzy unitami y nieunitami wzgladom
 Religij uwazajac miedze, pierwsza woli tanc samego obzadu,
 karnoz; Druga pu lerkuz wchudniy, nadu y zmiencznosc; mto
 politanckuz y Patryarscy, Druga waz siuzga do larkuz w uza-
 y y ta waz sie, seregulow y istota miedzy mami czy nie mami
 ce, pierwsza zas bylo przy padkowaz y ad Druguz, Zawista mmiy
 trudnosc; usobie do pogrudzenia Zawerazajac co do Religij, pozwal
 my ze mozo sami umia, za uzadomozija monarchy, y Stolicuz
 Raymskiuz wchudie umozowu y padkuz Zawazajac obzadku
 prawu y Zuzerajermi gudzic sie z loby, co do Druguz, me ralkuz y
 niezgudzic samym unitom by Zawazajac wazne wazowu do do
 gmate spory y wazne wazazania w dawac sie z nie unitami abo
 Na przykazie msta puzajac

Pierwsza

4.
Pierwsza że za takim samym krokiem poszły nie uchyłone z te o umiark
porozumienie z gorsze prouidy sych powiaty Eborac roziały by
miesia, że się umia do dawnego odzwania wracają.

Druga nastąpiła by nowe między samymi umiarkami rozróżnienie, które
były tym krokiem byli przeciwni, jeżeli pierwsze zetałki wiele by się
zostały do spudnicowania.

Trois zedali by się umia tym samym w Wątpliwości te artykuly które
or uznali podawać.

Czwarta porozumienia umiarków z nie umiarkami lubsy Summie
nie, omiłek uspokojto, nie usprawiedliwid by jednych okropnie strony
pud innym katolickim (Concilia) natworn, i w ich nie błędy w
nie, to najmniej obłędne, o. Dawa uirustwie Laissoni koro, pom
mie, drze zaś błędy ułporsuamime, obłęd z kacerstwu potem
pnie Prawowiernych.

5.
Pięta koniec tej rozprawy między sprawnymi niejednostajnymi
tęży stron błędnych, nie mpy jest tyłko doba niedzią, że wszedłszy
wzrosty te roztrąszenie, z pnie wzgrodie sori, z pokorze ducha pnie
dy zputkanie, to spory które nas roznię, z które między Laissoni a
tykami pucha z własno lubstwu zrodzito, a nie naujści z zawaśnienie
rozkręciło, okazały się imkore wroczay Samey, jak są, mroszycie
nie summien rozpych, to jest albo następstw tyłko, albo następst
nych omieśnianich, albo na koniec na ludzkiej dozwolenych, a nie na
Brokud wieznych wyrokach osadzone, co jak by zabożciem Du
cha prawdy nastąpiło, nie tyłko my iudni drugich, ale z cety sugiat
Prawowierny w nath, nas z prawowiernych, w możyby pny pomowy
także boskiny były nie tyłko Grobicy z Laissoni katolickim, ale z
innych rozprawy tych korościu Concilia natworn do powroczony z do
ba, z gody, z jednowy, potudko, z powrotem, mten zaś koniec z ta pntę
pnystryng z gubinię, i dille jest wry z pnie zoznom, Laissoni, al
to pnyroznię z ich wiedza z w nich ogard ządane zaszrac dielt, ato
icorne z uiebrałich uwry Samey roboty ty wrych die roz ze były by
wiedzących krokw rozpych pntę ty an sugiatem Concilia natworn sugiat
kami, z ułpędnych potwary zastępcami, potwierd uspięrały by na
rada, powrą z dłałkadebrych użyciem, potwierd zapobright
by się tym sposobem z gorszenie prouidy sych z potędy riedliwossu, które
nie tyłko usuwich ale z ułpędnych narwidow, rozia na opaym, pnie:
sua, nieujonie z pntę Oasim o legarotomstow z kęportayę pntę pntę
po Czwarte iż istoty daskny tyłk są dnu Brokud albo many jawnych
razaych zbudni, które nas w uiełkay coray w lueire z Crouie Oiem blou
a gorpy

a gorzą Chryścianałm obzajow skaly tołnosi powoli, y pod nymy m
 tralem wiągają, Zaigte dielo nymoy do 24 danoy niegmy o to skat
 ku, my by pomoy niestatecznoy, w kiere y w pmyśle, m pnatu
 nrenstnie, niely stepnie nam nateracy za dobr usilowania y krotk
 nape od potom nazi. Zostaniemy pochwały, w tym statku y w ty gor
 liwsi, o jedności użary swety, ktora, niużewno Prudknie nasi, mi
 tllw wiele pmykowsy, uierwieniem, strata fortun, uisnie mie m
 zewsz, ze niely z gubry mandu ale y knyż, utabna, pmyptauili.

Uwaga Druga ma ty m te krotkiem za danoy
 nymoy Umow y nie Umiami wzgl dom porazu
 mie niasie w dluh kłach Koligij, lorkuj, w skłdniny, kł
 ny ny Emaniem umia y nie umia Zaprzycajowic, w kł
 uwadre, minuta albo Proiekt m moryatu do N
 maistatu, z danymi Pastowow Umow pmyktada sie.

Sy blisko ty sieja lat iaty między Jaiskim a godlim kłow tem
 umuete spoy sta nie nazy sie mandu, jako Stawdow y Crasom woy pa
 omalane powoli y niegrajnie jedności katolickie, stability, y na kłnie
 zniemate pmienia Chryścianałm kłny, y ad nie pmy iacela kłny za 24
 narazaniem zalednie pulis dier zewsz, pmyne by ty ta Csa gow
 y Panow Chryścianałm zabieg, danmae, tyte kłny zhorane y nady, kł
 by to ty switay jedności wrecopie znawu ułora to, kłny sta zada
 unidnych wadm, y nie nazy sie pmyduwa pmyduy Chryścian mi
 tllga, w pmyduy ztazyie nudy.

Dalsh, byt od czasu pmycia użary sly, m p nam kłny, adzoy zawa:
 niema, niewkudzie wjadm zaisimim kłwitem o Religie spoy,
 owrem owrem onych umkat, wlaroy msi, z kłtem prawowierst
 stwa y obra dhow lorkuj, w skłdniny niużewnoe try majacye y
 wtych tytko sohi stadiet, jorkow kłatnia, y niużewnoe kłny
 sie pmy w niery, id adwieh adzucal y Carowidkij, wladay me
 ny pmyka y takomstowem mandow, ciytkij uerpiee mudoła, nie
 chial, owrem ij pod pmy pmy ty m warunkami wjadnosii z kłwio
 tem Jaiskim Fortawai sohi zycy, niery sie Conyduyal.

Zalednie zayasom gorliwiz: Pastowow napyek, ile wty m Panstwie
 spotnie z Jaisimim miefkajacych upoy jorkow sohi zbrny dizey
 kłwioy nigdy nie masladuwali, ze Stolia Kay moka, jako miedy upyt
 kłwioy pierusza, apostokka, y jedności, katolickij Centrum z lacye
 Ta gorliwosi lubo by ta zwich switay, niużewnoe kłny jedny z mandu:
 Kłwioy zataka, użarna, ale nacy, zaskowplina y me kłwioy, m
 baricy.

6
Ważniejszą względem ubezpieczenia dla siebie wolności, i przywile-
dów wielu prawami wzmianczonych Cerkwi wschodniej, którzy i
cia kościelne symoniaczki wyprawiali.

Do pomogła dola niejednemu i drugiemu, i to ze nadwład Ruskiej niecały pod-
stępny panowaniem zostawał, a ten jedyny ujęci w tym Państwie i
Ruski się stał, że owe z królestwem Łacińskim i Turczeskie, udróżdź się na-
dy też Ruski, strasne wroczanie, kłótnie, potwarzanie Episcopów, niemając
buntów z Cerkwi krajem nietylko melochowskiej kraj, wspaniała zamieszanie
ca i kwi pierwszemu przed tym zamieszaniem, spionkami w tym Pań-
stwie kłótnia, i gwałty, i przestępnych zgorzpył, i wstąpił jako ma-
miał narodził się i kłótnie, i dalekimi uszy, a przystąpił wpa-
miał tego Państwa w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
wzajemnym nasie zamieszaniem i kłótnie, i w tym czasie, i w tym czasie,
mniecia kraj, kłótnie, i do nieomocny między sobą, i w tym czasie, i w tym czasie,
nom, i Państwowym samym jakoby nietylko i w tym czasie, i w tym czasie,
użył.

Dałby to kraj, aby do przynajmniej i przynajmniej, w tym czasie, i w tym czasie,
dawna owaj, która czasem z pustoty serca, a nadto zbytnia, i stopa by-
wał o religia, gorkiwie się wzięła, i to twój się z mały, i smutny, i
później, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
dawa, Chrześcijańska, uważa, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
stworu spionki, i niezgodny, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
to kraj, i Łaciński, ale i sami Bysydenie, i w tym czasie, i w tym czasie,
stopnie, to kraj, i ile tego niekto, który z mienią, i w tym czasie, i w tym czasie,
kwa gwałtownie, jako stonca zemgły, grubo, i w tym czasie, i w tym czasie,
i uchyłone, potwarzanie, i kłótnie, i w tym czasie, i w tym czasie,
z ustawa, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
ze prandy, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
wymu, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
ski, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
Zerwani, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
stworu, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
zuidna, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
sku, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
To samo, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
skom, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
ty, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,

Alle, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,
poru, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie, i w tym czasie,

8
Dat mam taskany przy tak ma^{ty} krole, rzeczywnie mam teraz pa-
nujacego, ktorzy ma drosi, nawet mu nie myslam, nie tyllu wie-
dziwyjs, ale y z tego skafnym go slabieli jawnie z fawstydaceni
suy m wyprajs. zdany te ty opatrzosci krole pomyslonym lozom upro-
szone wltanow Mayisniuy przy try klaty wosyeh publicznych teraz nuy
siech obywatel Porodmich Npiy z nieduzo doney praudivnie ma
dny wielkuy z taskawcy katalany wotny laty Rofny Imperator
muy nie umtow kusi Protektorzy, nie puzerajac zety m ty spraw-
bney pony zastupny nuy woznie pokornaj, duplika daniac du-
N macedatej kusi PN Mm by mam taskamie nazy t pozwole-
y nie umtow o dozwolecie u Npiy sie Protektorzy katalany u:
vaynie do rozmowy y porozumienia sie między namy wazle dnu-
womy w krotkij kroy m zmaniem to jest lorkuy dawney wosho
dny nie umia y my umia zasraycaicie nie przestajemy, ato
koncem tym, aby macedatej nie wyrozu miany N. O. G. w. w. na
puch mace te m zmanie nape pogodzić mogliemy.
To mate między ta garścią kusi wzniesone od Duchy prawdy dnu-
zetho mogłyby suy m przy kladem cety kusi od Chruscia nocy m
wzmiory comicie, mogłyby sie to na napy m. Npiy m rzeczywnie
teraz mazy m krole, jako naduzim katalanow spraudiv-
ty zbudowane kusi od Prawuierow katalickichy nadni panowa-
nie przy zbudowienych wyrokow krole jest zachowane.
kusi ias te mi sie zdajo w przye byd nay pewnie sie, nay m od po-
otym mazy m od Npiy m Najostatow pirci m nape z nay do miysiej
pogwolonie szeci Theologow, dwuch Lacinickich dwuch nie umtow
z dwuch umtow obrac, ktorzy by d per pod cety kuty, ujo ny pucia-
gary, osobnie opuch d zman Duchy d. z Pisma, z y madow z 20
w w szyc m nazy k, y porozumieni. Pastore izeli z troy Theologow
m w w troy m nazy m nazy jakowa z gny Okazicie, kon woha
m Niskupow, arely m kladem Prathow swyeh Wtady, stowa
N y Jana III N kusi PN Mm tu wltarozanie mazy m, mazy m
troy przy otosup hiorac, potroie mty zebony kon wozay
po m wyrozu miany z Pism, Theologow m nazy z gny, solen nie
do Stokij apustolskij kroy mskij do Npiy Imperatorow przy
dnyodu wielko kopy celny m d gnie uci. M dny d d pzo o z d d
m z gny traktowamia obny slajac m mazy publiczne pod mazy m
dwuch umtow y nie umtow Niskupow mazy m, spowdy potroie m
nato m kladem

na to na kladow opatrzyc, y jak nayprzymierzyj dield tego traktowania u
 bezpieczenstwa matery, y regule wyznaczonym nalegomy opisac, po
 quaste po zupelnym natych umowach porozumieniu y powieklow
 ustatkowaniu Synod narodowy czyle naywzrosty z tamtych.
 Tschokij, y dca u Polam z naywzrosty y gndziwce, ktore jiedli przy
 tasku swyja, a dny Pan nam swyestliwie panujacy swyja protokupaj
 wrospnie, do zjednanego pownie dotych Chci rasych skutku przy
 iwi moza.

To wiec dield jako zeliche stle z jedynomi by nayzma komitepmi
 cey nami Chciomskimi nie porowanne, a kosciole jako li chcy, u
 wiekamy u przyznanie, a tytu monarchow lesi dwane, tytu wper
 najstkomym kosciele naypotrzebnych Cesarzow Chciomskich, kosc
 stantyna, Teodotyufa, Justyniana, y innych staraniem ustatkow
 ne tytu milionow dusz zbawienie ubespieczajace, y nay kraj
 wielokate uszczelnijac moza uwydzimy, tak gndzym mysliz
 troklowy Monarchy katolickie byd rozumemy, y w tym pme
 sujadeczenie, y ta uproszyc one tasc, opiecie, y gorliwym o uja
 te dnie Chciom y Chciom. No Panu naprzyu Naymlt zle
 pudmienem pme tym polwiec za przy Sobra z bawienom y w
 tym razie z czasie potrzeba w miastkim mym z dani sa by
 y dca

Uwaga trocia nad smidkami z gndy umitowe
 z mi umitami, w ktory na przyznanie mi omien
 sie tak stuziezy miedzy Greciami a Latinska
 kosciolem wierwania naymiekha przy dny na
 w zaiemnoze w miastki prawi dny Chciom
 skiny miedzy Sobra sie porozumieniu.

Uwaga czwarta jest prawi nie przyznanie, ale nay
 mekha miedzy temi gdzie zawasniem na quadowone przyznanie, ugor
 sur przyznanie, melnuyje przyznanie, gdzie potwarz ugor dny zabrony zawasni
 zoi indiewa gorliwiz postaw punkt honoru utachy zabrony zawasni
 przyznanie dny z komitow tych dntoych przyznanie, przyznanie
 roku z skimienia tpe ugor przyznanie, tytu starow ludu stopu lub
 zomisu ugor, a im tyz przyznanie niezada stuziezy przyznanie
 przyznanie tyz przyznanie przyznanie przyznanie przyznanie przyznanie
 jako dny Chciom z dny przyznanie przyznanie

Za ta dca przyznanie

Subkompis 7 listekt dany na pomyślność z kłopotem ty potem
Junij 9. 1760 z kłopotem łowca Włocławek & Dąbki mandu wójcy
nanpeltani na kłoty góstem restrykt Jędrzej kowalski 13. 13.

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Ostatnia 17

60-102 Poznań

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82